

Το σουηδικό μοντέλο

Του Δημήτρη Νίκογλου

Έχει επικρατήσει από τους αναλυτές και τους ειδικούς της αγοράς παγκοσμίως, να θεωρείται η Σουηδία ως η επιτομή μιας μοντέρνας σοσιαλιστικής ευημερούσας δημοκρατίας. Είναι ένα μείγμα σοσιαλιστικής και καπιταλιστικής οικονομίας, που αντλεί και αξιοποιεί στοιχεία και από τους δύο τύπους οικονομιών. Κύρια χαρακτηριστικά γνώρισμα της οικονομίας αυτής είναι: η βαριά βιομηχανία στηριγμένη σε πρώτες ύλες όπως το ξύλο και τα σιδηρομεταλλεύματα, οι υψηλοί φόροι εισοδήματος, η έντονη κρατική προστασία για τον πολίτη και η σημαντική ανάπτυξη των κλάδων υψηλής τεχνολογίας. Λίγες είναι οι περιπτώσεις χωρών με παρόμοια πληθυσμιακά μεγέθη και χαρακτηριστικά, όπου θα βρούμε μια ηγέτιδα εταιρεία τηλεπικοινωνιών παγκοσμίως, μία μεγάλη αυτοκινητοβιομηχανία εγχώριων συμφερόντων και πολλές εταιρείες στους φαρμακευτικούς και τεχνολογικούς κλάδους με αξιόλογη παρουσία εκτός των ορίων της χώρας.

Η οικονομία της χώρας άρχισε να αναπτύσσεται ραγδαία μετά από το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Υπήρξε τεχνολογική πρόοδος που οδήγησε στην οικονομική μεγέθυνση και στο υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ που διατηρείται μέχρι σήμερα. Ενδεικτικά, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αναπτυσσόταν με μέσο ετήσιο ρυθμό 3,3% τη δεκαετία του 1950, 4,6% τη δεκαετία του 1960, 2,5% την περίοδο 1980-1990 και με 2,3% την περίοδο 1990-2003, ενώ για τις δύο τελευταίες δεκαετίες οι μεικτές επενδύσεις «έτρεχαν» με μέσο ρυθμό ανάπτυξης 4,7% και 1,8% αντίστοιχα. Η χώρα, βέβαια, βίωσε και μια έντονη οικονομική κρίση στις αρχές της δεκαετίας του '90 με την απασχόληση να μειώνεται σε ποσοστό έως και 10% (1993). Παρ' όλα αυτά η οικονομία κατάφερε να ξεφύγει από την παρατεταμένη ύφεση και απολαμβάνει μέχρι και σήμερα ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Το σουηδικό μοντέλο είναι εξαιρετικά αποδοτικό στη διαχείριση και συνεισφορά των δραστηριοτήτων του δημόσιου τομέα στην οικονομική αποτελεσματικότητα και διοίκηση. Ο κρατικός παρεμβατισμός είναι έντονος τόσο σε κανονιστικά όσο και σε συμβουλευτικά πλαίσια. Το σύνολο σχεδόν των υπηρεσιών πρόνοιας παρέχεται από το κράτος. Χαρακτηριστικά, το 2000 οι κρατικές μεταβιβαστικές πληρωμές αντιστοιχούσαν στο 18,5% του Σουηδικού ΑΕΠ ενώ ο μέσος όρος των αναπτυγμένων χωρών ήταν στο 13%. Αξιοσημείωτες είναι οι συνεισφορές των εργοδοτών στα κρατικά ασφαλιστικά ταμεία που άγγιζαν το 10 % του ΑΕΠ, ενώ ο υπόλοιπος δυτικός μέσος όρος κυμαινόταν στο 5,8%, σύμφωνα με τα στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Η Σουηδία κατέχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής του απασχολήσιμου εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το εργατικό δυναμικό από 16-64 ετών αντιπροσώπευε το 1990 το 82,7% των υφιστάμενων θέσεων εργασίας (Πίνακας 1). Μεγάλο ρόλο σε αυτό το γεγονός διαδραματίζει ο κρατικός τομέας που παραμένει ακόμη και σήμερα ο ταγός στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.. Ειδικότερα, η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι από τις υψηλότερες στην υφήλιο.

Όπως σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες της δυτικής Ευρώπης, έτσι και η Σουηδία αντιμετωπίζει έντονα το πρόβλημα της υπογεννητικότητας και της γήρανσης του πληθυσμού. Υπολογίζεται ότι από το 2015 και μετά ο πληθυσμός άνω των 65 ετών θα έχει αυξηθεί κατά 25%, ενώ οι άλλες κατηγορίες του πληθυσμού, και δη οι νεότερες, θα παραμείνουν ανεπηρέαστες. Συνέπεια των παραπάνω, είναι η ανάδειξη του ασφαλιστικού προβλήματος με την ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού να είναι επιτακτική.

Πολλοί παρομοιάζουν την οικονομία της σκανδιναβικής χώρας ως το πεδίο της απόλυτης εργασιακής ειρήνης ανάμεσα στις διαπραγματεύσεις των συνδικάτων και των συμφερόντων των εργοδοτών. Η οργανωμένη εργασία αποτελεί μία απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία της χώρας στον επιχειρηματικό χώρο. Τα ίδια τα συνδικάτα της χώρας είναι που ενθαρρύνουν την αλλαγή και την επιμόρφωση των μελών τους, ώστε να επιτύχουν από τη μία πλευρά ανθρώπινες συνθήκες για τα μέλη τους και από την άλλη καινοτομικές μεθόδους πάνω σε κλάδους και προϊόντα ώστε να αντιμετωπιστεί ο ανταγωνισμός από το διεθνοποιημένο περιβάλλον.

Το κράτος δίδει μεγάλη βαρύτητα στο ζήτημα της ανεργίας και ειδικότερα της μακρόχρονης με τα προγράμματα ένταξης των ανέργων στην αγορά εργασίας που περιλαμβάνουν συνεχή εκπαίδευση ώστε να αποφευχθεί η αποθάρρυνση των ανέργων και η απομάκρυνσή τους από την όλο και εξελισσόμενη αγορά εργασίας.

Προσφάτως, βέβαια, θεσμοθετήθηκε η πολιτική των ελεύθερων απολύσεων και της μερικής απασχόλησης με σκοπό την φιλελευθεροποίηση της αγοράς εργασίας και την αντοχή των επιχειρήσεων στο διεθνή ανταγωνισμό. Η κρατική πρόνοια, όμως, για τους άνεργους και αυτούς που βρίσκονται κάτω από τη γραμμή φτώχειας, παραμένει σε υψηλά επίπεδα όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Ο στόχος του φορολογικού συστήματος είναι κύρια αναδιανεμητικός και εξισορροπητικός. Το ? περίπου του ΑΕΠ αναδιανέμεται με τη μορφή μεταβιβαστικών παροχών και επιδομάτων. Οι στόχοι της εξάλειψης της φτώχειας και της εισοδηματικής ανισότητας έχουν επιτευχθεί σε πολύ μεγάλο ποσοστό. Έτσι, η χώρα ξεχωρίζει παγκοσμίως με υψηλούς δείκτες που αφορούν την ποιότητα ζωής, όπως είναι το υψηλό επίπεδο της δημόσιας υγείας και περίθαλψης και το ιδιαίτερα παραγωγικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η φορολογική πολιτική απέναντι στις επιχειρήσεις έχει ως σκοπό να μη στρεβλώνει τα επενδυτικά κίνητρα των επιχειρήσεων. Επομένως, οι εταιρικοί φορολογικοί συντελεστές είναι αρκετά χαμηλοί (28% το 2002) και δε δημιουργούνται αντικίνητρα για επενδύσεις που θα επηρεάσουν τον οικονομικό και κατ' επέκταση τον κοινωνικό ιστό.

Γ. Παπανδρέου: Εμπιστοσύνη και ασφάλεια το κλειδί...

"Αυτό το μοντέλο που έχουμε δει να λειτουργεί σε χώρες όπως η Φινλανδία, η Σουηδία, η Δανία, με κάποιες διαφορές στην Ιρλανδία, όπου έγιναν αναπτυξιακά άλματα, όπου αναγνώρισαν ότι, για το μέλλον της ανθρωπότητας και της κοινωνίας τους και της οικονομίας τους χρειάζεται να προχωρήσουμε σε καινοτομία, σε επένδυση στη γνώση, σε επένδυση σε νέες τεχνολογίες, σε δεξιότητες, ανοιχτές αλλά όχι ανεξέλεγκτες αγορές, και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, διαφυλάσσοντας μ' αυτές τις αλλαγές, όμως, ταυτόχρονα, και πολλές φορές και επεκτείνοντας, το κοινωνικό κράτος. Ένα κοινωνικό

κράτος διαφορετικό, όχι στατικό, αλλά ένα κοινωνικό κράτος που δημιουργεί και εμπεδώνει το αίσθημα της ασφάλειας. Όταν δούμε τα μοντέλα αυτά, ποιο είναι το κλειδί; Πέραν του ότι, συνδυάζουμε την παιδεία και την καινοτομία με την ανταγωνιστικότητα, το κοινωνικό κράτος με την ανταγωνιστικότητα σε ένα διεθνές περιβάλλον, κατάφεραν να κάνουν αυτές τις αλλαγές γιατί - και γι' αυτό το συνδέω και με ότι είπα προηγουμένως, με τη διαμόρφωση ενός κλίματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας, με το αίσθημα ότι, οι θεσμοί οι δημοκρατικοί λειτουργούν, ότι έχουν λόγο και φωνή - παρά τις αλλαγές δεν θα βρεθούν εκτεθειμένοι, δεν θα χάσουν από τη ζωή τους, δεν θα χάσουν την ποιότητα ζωής τους. Θα πρέπει ίσως, να προσαρμοστούν, αλλά η προσαρμογή αυτή θα τους βάλει σε μία θέση ισάξια ή και καλύτερη αργότερα".

(Απόσπασμα από ομιλία του Γ. Παπανδρέου στο συνέδριο του Economist, στις 5 Απριλίου 2006)

*** Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)**